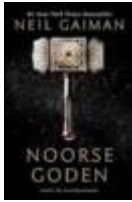

HET ZWAARD VAN NEIL GAIMAN

Rare jongens, die Noorse goden

Neil Gaiman kijkt met kinderogen naar de Scandinavische mythologie.

MARK CLOOSTERMANS DS 2018-01-26

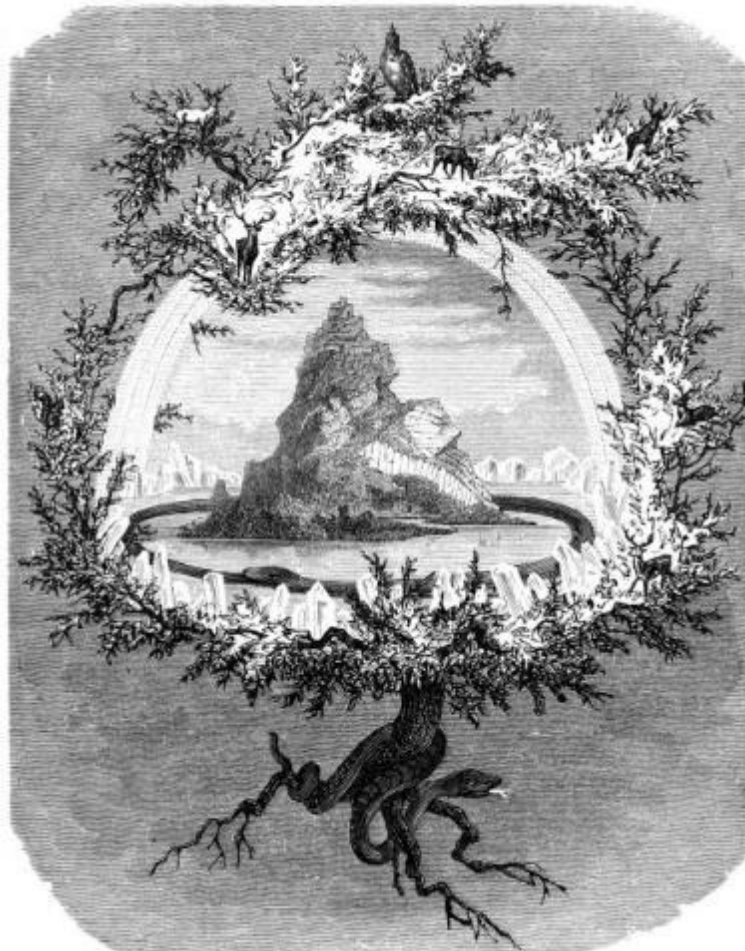

NEIL GAIMAN

Noorse goden.

Vertaald door Henny van Gulik, Karakter, 246 blz., 17,99 €. Oorspronkelijke titel: 'Norse mythology'.

Noorse goden opent een beetje duf, met een opsomming van personages en de inrichting van de wereld waarin ze rondlopen. Daar ziet u de wereldboom, Yggdrasil. Aan uw linkerhand: Niflheim, waar zich de onderwereld bevindt voor mensen die niet, zoals het hoort, eervol op het slagveld gestorven zijn. Daar rechts is Ginnungagap, het grote niets. En zo meteen bezoeken we Jotunheim, waar de ijs- en bergreuzen wonen, de voornaamste tegenstanders van de Noorse goden. Et cetera. De hele encyclopedie trekt in optocht aan de lezer voorbij en je kunt alleen maar denken: dit had iets organischer overgebracht kunnen worden.

De boel komt op gang in het vijfde hoofdstuk, 'De schatten van de goden', als de treitergod Loki een slechte grap uithaalt met het kapsel van Odins vrouw en een stel dwergen tegen elkaar moet uitspelen om de fout recht te zetten. Zowat

iedereen in het verhaal speelt vals om zijn doel te bereiken. Leugens, verdraaiingen en achterbaks gedrag zijn vanaf dan aan de orde van de dag. Wat de verhalen in gang zet, is veelal triviaal (afgeschoren haar, een paar vaten mede, een zeereus die een weddenschap bedenkt om geen feestmaal te moeten bereiden voor de hongerige goden...), waar het om gaat, is het draaien van loeren.

Loki is uiteraard de beste in deze soms twijfelachtige sport. In tegenstelling tot de vechtersbazen die hem omringen laat hij zijn grijze cellen werken. De Britse schrijfster A.S. Byatt, die haar eigen versie van de Scandinavische mythen schreef (*Ragnarok: the end of the gods*, 2011) noemde Loki 'the god of endings'. Meermaals hebben de goden zich zwaar in de nesten gewerkt en moeten ze een beroep doen op Loki om een uitweg te verzinnen. Maar Loki is ook letterlijk de god van het einde – het einde der tijden. De Noorse goden weten dat er ooit een dag komt waarom ze allemaal zullen sterven: de Ragnarök. Het zijn Loki's kinderen die de goden zullen verslaan tijdens deze Scandinavische apocalyps. De wolf Fenrir bijvoorbeeld, die de zon zal opeten, is een van Loki's kinderen.

De Noorse goden zijn heel menselijk: leugenachtig en sterfelijk, oppervlakkig en vindingrijk

Rapportmoment

Welke mythologie eindigt nu met de ondergang van haar goden? Ook de Bijbel kent een Dag des Oordeels, maar dat is het grote rapportmoment voor alle mensen; God troont ongehavend op zijn troon. Ragnarök, daarentegen, is het einde van een tijdperk. Alles zal worden weggevaagd. Het werpt zijn schaduw over verschillende verhalen. 'Het verhaal van Gerd en Frey' lijkt te gaan om een man die een vrouw zoekt, maar het punt is dat de god Frey aan het einde zijn zwaard kwijt is. De laatste zin luidt: 'Op het moment dat de hemel uiteen splijt en de duistere krachten van Muspell uitrukken voor de strijd, zal Frey wensen dat hij zijn zwaard nog steeds had.'

Het zijn net mensen

De Noorse goden zijn fundamenteel kwetsbaar. Niet alleen leven ze in angst voor het einde, ze blijven ook alleen maar eeuwig jong omdat ze de appels van de godin Idun hebben. (Twee keer raden welke pesterige godheid die appels doet verdwijnen.) In feite zijn het, heldendaden en reuzenkracht niet te na gesproken, heel menselijke goden: leugenachtig en sterfelijk, oppervlakkig en vindingrijk.

Neil Gaiman moet een encyclopedische kennis van mythologie hebben. Zowat al zijn werk is erop gebaseerd. Soms geeft hij de oude verhalen een menselijker aspect (zoals in zijn beste roman, *Amerikaanse goden*), soms timmert hij zijn eigen mythologie bij elkaar (zoals in de veelgeroemde comic-reeks *Sandman*). In dit boek houdt hij zich merkbaar wat in. Zijn benadering is vrij sec. Gaiman selecteert de bekendste verhalen uit de bronnen en hervertelt ze in helder proza. Hij probeert niet te psychologiseren, niet te interpreteren en blijft trouw aan de bronnen. In feite kiest hij voor een kinderlijke blik: hij bekijkt in bewondering het spektakel dat de Noorse goden voor ons opvoeren. Een ietwat eigenzinniger aanpak zou niemand hem kwalijk genomen hebben, maar zoals het boek nu is, functioneert *Noorse goden* als de perfecte introductie tot een hoogst merkwaardig verhalenarsenaal.